

« Iannis Xenakis : UPIC » (en grec), *Ei* n°4, Athènes, octobre 1993, p. 42-43.

ΙΑΝΝΗΣ ΞΕΝΑΚΗΣ

UPIC

«Upic» είναι ένα νέο τεχνολογικό ψηφιακό σύστημα μουσικής πληροφορικής, βασισμένο πάνω στην ιδέα της «Πολυαγωγίας».

«Upic» είναι ένα όργανο, που έχει τη δυνατότητα να αποδίδει αμέσως. Δηλαδή να ακούγεται στον πραγματικό χρόνο το αποτέλεσμα του μουσικού προγράμματος, που έθεσε μέσω αυτού, ο συνθέτης.

«Upic» είναι το πρόσφατο επίτευγμα της δαιμόνιας επινοητικότητας, του Ιάννη Ξενάκη.

Εάν η τεχνογνωσία αποτελεί βακτηρία στη διαδικασία της μουσικής δημιουργίας και παραγωγής, και εάν η επιστήμη, εμπεριεχόμενη στην τέχνη, συνιστά τον εδραίο λόγο της φυσικής της συστάσεως, τότε σίγουρα στον αιώνα της επιστημονικής και τεχνολογικής αποθέωσης, η μουσική μπορεί να έχει τις νέες απροσδόκητες μέρες της, που ενδεχομένως να σφραγίσουν τον επερχόμενο πολιτισμό.

Ο Ιάννης Ξενάκης, άρχων ενός τέτοιου οικουμενικού οράματος για την εξάπλωση και την προβολή της νέας μουσικής αντίληψης, μέσω της ψηφιακής τεχνολογίας και της μαθηματικής θεωρίας, ήρθε στην Αθήνα για να θέσει την εφαρμογή του «Upic» στην προσοχή των πολιτικών προϊσταμένων του πολιτισμού της πατρίδας του. Και όχι μόνον.

Συζήτησε και με τους έλληνες δημιουργούς στο Ίδρυμα Έρευνας Μουσικής και Ακουστικής, σε μια από καρδιάς και «εν στενών» συνάντηση, που τη διάρθρωσε ο λόγος των ειδικών γνώσεων και εμπειριών του αλλά και, όπου χρειάστηκε, το λεπτό του χιούμορ.

Πάντοτε οι νέες μουσικές αντιλήψεις είναι διάφορες από τις προηγούμενες.

Όταν ο Μπερλιόζ άκουσε κινεζική μουσική είπε: «αυτό δεν είναι μουσική είναι θόρυβοι».
Όταν, αργότερα, ο Ντεμπισσύ άκουσε κινεζική μουσική, είπε «αυτό είναι μουσική».

Είναι καιρός να αποδεσμευθεί ο συνθέτης από τα παραδεδομένα και από τα θέσφατα της μουσικής ορθοδοξίας; Και ποιός είναι πια ο ριζικέλευθος τρόπος για τη μουσική δημιουργία;

Να μη σκοτίζεσθε για ό,τι κάνετε. Αρκεί αυτό που κάνετε να βγαίνει από τα σωθικά σας.

Αλλά και να μη ξεχνάμε, ως έλληνες, το πάντοτε νέο: νους υγιής εν σώματι υγιεί. Το «Uric» ενδείκνυται...

Δουλεύω πάντοτε όρθιος διότι η καθιστική εργασία δημιουργεί... στομάχια!

Δεν επιλέγει τις μουσικές του αρέσκειες. Ακούει ευχάριστα, τα πάντα εκτός...

Δεν μου αρέσει το μπουζούκι Μου αρέσουν όμως τα δημοτικά τραγούδια της Ηπείρου.

Τώρα, ίσως, εξηγούνται πολλά στοιχεία από το βαθύτερο πνεύμα της μουσικής του περιπέτειας, που τη θέλει απόλυτα ενιαία ούσα απολύτως προσωπική και ιδιότυπη. *Υπάρχουν περίοδοι στο έργο μου, που δεν τις ξεχωρίζω. Αλλιώς θα γίνω μουσικολόγος του... εαυτού μου!*

Τα glissando ήταν κατά κάποιο τρόπο, «λάιτ μοτίβ» στη μουσική του. Έχει πάψει να ασχολείται πια με αυτά.

Οι ολισθαίνοντες ήχοι ήταν τότε νέα τεχνοτροπία, που την προχώρησα όσο μου παρείχeto τεχνικώς. Υπάρχουν όμως κι άλλες τεχνοτροπίες...

Πάνω ο διάσημος συνθέτης ανάμεσα στην εκδότρια και τη διευθύντριά του «ΕΙ», τη ζωγράφο Κα Αμαλία και τη μουσικολόγο Κα Ολυμπία Τολικά.

Κάτω: ο Ιάννης Ξενάκης με τη γυναίκα του και το μουσικολόγο κ. Κώστα Μόσχο.

Με το «Uric», αναπτύσσει τα προγράμματα και τα πειράματά του, σε συνάρτηση με τις μαθηματικές εξισώσεις. Δεν θέλει να αφεθεί, να επαναπαυθεί και να ησυχάσει, ενόσω η διαδικασία της τέχνης δεν γνωρίζει αρχή και τέλος.

Οι ίδιες οι χροιές των οργάνων σου παρέχουν πολλές δυνατότητες για να δημιουργήσεις μουσική. Και ο συνθέτης, υποβαλλόμενος στη συνεχή δοκιμή και χρήση, οφείλει να αξιοποιεί αυτές τις χροιές έχοντας ως στόχο την ανακάλυψη του διαφορετικού. Να μην αναπαύεται στις δάφνες του - εάν υπάρχουν. Τα ίδια ισχύουν για όλους ακόμα και για τους πολιτικούς.

Η προσωπική μου πείρα λέγει ότι η κάθε εποχή έχει τη δική της ιδιοσυστασία ...

Και η αρχή της επαγρύπνησης ορίζει να σπεύσουμε να την ανακαλύψουμε. Η μουσική ιδιοσυστασία της εποχής μας ποιά είναι; Το μέσο, ποιό; Ο Ξενάκης προτείνει το «Uric». Ένα μουσικό όργανο άραγε ή ένα ψηφιακό μηχάνημα;

Είναι όργανο από το οποίο θα βγουν πολύ ενδιαφέρουσες μουσικές.

Στα αποτελέσματα, που μας δίδει το «Uric», εμφυλλοχωρεί σίγουρα ο παράγων της τύχης. Ουδείς, γνωρίζει εξ αυτών που προγραμματίζει ο συνθέτης, τί ακριβώς θα προκύψει ως καλύτερο, ύστερα από την ψηφιακή επεξεργασία στο συγκεκριμένο

ηλεκτρονικό όργανο. Συνεπώς, χρειάζεται διαρκής επανάληψη των προγραμματικών εντολών, που συνδέεταί με την αντίστοιχη κάθε φορά οικονομική δαπάνη. Έως πότε;

Το «Uric» προϋποθέτει οικονομική επάρκεια. Και ο συνθέτης είναι όπως ο παίκτης. Εφ' όσον υπάρχουν χρήματα, θα παίζει ζάρια μέχρι να πεθάνει!

Το φαινόμενο Ιάννης Ξενάκης είναι μοναδικό. Μοναδική και η ιδιοφυία ενός δημιουργού που βλέπει τις μουσικές φόρμες πέρα από την κατεστημένη ή καθιερωμένη ή καταξιωμένη περί της τέχνης αντίληψη. Και αποτολμά με τη δύναμη της φαντασίας και του λογισμού, να διαρρήξει τα πεντάγραμμα των αιώνων για να αποκαλυφθούν οι επερχόμενοι. Αυτό μέχρι σήμερα τουλάχιστον, του το οφείλει η ιστορία της μουσικής. Ο Ιάννης Ξενάκης πατώντας σταθερά στο έδαφος της λογικής του και της ευαισθησίας του, πιστοποιεί επακριβώς τον κανόνα πως τα σημαντικά στον πολιτισμό και τα μοιραία δεν μπορεί να προέρχονται παρά μόνον από καθαρές και απρόσβλητες πηγές. Επηρεάσθηκε από άλλους συνθέτες; Τον ρωτήσαμε.

Δεν το γνωρίζω.

Μια βάρκα, κι αυτή στη στεριά. Το αεροπλανοφόρο φυλάει την Ελλάδα από τον στόλο του Γκλιγκόροφ...